

3. lekce: Gramatika, doplnění:

Kde použít sloveso SER a ESTAR(-SE) je v katalánštině složitější, pro začátek uvedeme jen základní rozlišení:

A) Sloveso **ESTAR** se používá pro vyjádření **dočasných** vlastností nebo stavů: *Estic cansat* (jsem unavený). Zatímco sloveso **SER** pro vyjádření **trvalých** vlastností a vztahů (původ, národnost, zaměstnání...): *Sóc catalana* (Jsem Katalánka).

B) Obě slovesa se ale mohou použít i pro vyjádření místa a rozdíl mezi nimi je pak následující:

SER vyjadřuje **přechodné umístění**: *La Maria és a la Facultat* (Marie je na fakultě) *Som a casa* (Jsme doma).

Zatímco zvrátané sloveso **ESTAR-SE** se užívá pro **stálé nebo dlouhodobé umístění**. Jinak řečeno se použije všude tam, kde jde nahradit výrazy jako *žít, bydlet, pracovat, setrvávat, být ubytován* apod. *Ara ens estem a Barcelona* (Teď jsme "žijeme" v Barceloně).

M'estic	Ens estem
T'estàs	Us esteu
S'està	S'estàn

Zdvořilostní zájmena:

Vostè és català? *při vykání jedné osobě se používá slovesa ve 3.os.sg. (*Vy jste Katalánc?*)

Vostès són catalans? *při vykání více osobám 3.os.pl. (*Vy jste Katalánci?*)

Vós sou català? *v tomto příp. se při vykání jedné osobě používá 2.os.pl. (*Vy jste Katalánc?*).

Splynutí předložek se členem (contraccions) I:

Předložky *a, de, per* splývají se členy mužského rodu v:

AL (ALS) DEL (DELS) PEL (PELS)

Začíná-li však následující slovo na **samohlásku** nebo **h**, ke kontrakci nedochází:

A l'aeroport (na letišti, na letišťě)

De l'aeroport (z letišťě)

Pels carrers (po ulicích)

Předložka **DE** se sváže, stejně jak je tomu u členu určitého, se slovy začínajícími na samohlásku:

D'on ets? Zvláštní případ tvoří **ca**, které vzniklo zkrácením slova **casa** (dům):

Va a cal Toni (Jde k Tonimu domů)

Torna de can David (Odchází od Davida)

ALE: va a ca l'Ignaci

va a ca n'Oriol

Tázací zájmena a příslovce:

Com – *jak, jaký*

On – *kde, kam*

Qui - *kdo*

Què – *co*

Quant/Quants/Quanta/Quantes – *kolik*

Quin/Quins/Quina/Quines – *který, kteří, která, které....*

Per què - *proč*

Quan - *kdy*

Com estàs? – *Estic bé./Jak se máš? Mám se dobře.*

On ets? – *Soc a casa./Kde jsi? Jsem doma.*

(A) On vas? – *Vaig a casa. Kam jdeš? Jdu domů.*

Qui és? – *És en Jaume./Kdo je to? To je Jaume.*

Què és? – *És un llibre/Co je to? To je kniha.*

Quantes llengües parles? *Kolika jazyky mluvíš?*

De què treballes? – *Treballo de professora./Co děláš? (ve smyslu: jaké je tvoje zaměstnání?) – Pracuji jako učitelka.*

Quina llengua parles? – *Jakým jazykem mluvíš?*

Per què estudies? – *Perquè (psáno dohromady) m'agrada /Proč studuješ? Protože se mi to líbí.*

Quan tornes? – *Kdy se vrátíš?*

Časování sloves I. slovesné třídy (zakončení na –AR).

PARLAR (mluvit)

PARLO

PARLEM

PARLES

PARLEU

PARLA

PARLEN

Kromě sloves ANAR a ESTAR(-SE) jsou všechna slovesa 1. konjugace pravidelná.

Avui és un dia molt bonic. En Jaume no és a la facultat, és al parc i passeja el gos. La Jana és al parc també i xerra amb en Jaume. En Jaume i la Jana no solament estudien, sinó també treballen. En Jaume ajuda el pare al taller i la Jana cada vespre ensenya anglès o treballa de cangur – cuida la nena d’una família. Estudia amb ella, prepara el sopar i després, a la nit, porta la nena al llit. Més tard tornen el pare i la mare de la feina. La Jana, però, no és catalana, és estrangera, és una noia txeca. A Catalunya estudia i, de tant en tant, treballa. A la facultat va sempre amb bicicleta o a peu. En Jaume s’està una mica més lluny i per anar a la facultat sempre agafa el tren. La Jana s’està a la residència universitària.

Vocabulari

Passejar el gos	jít se psem na procházku
Xerrar	povídát si, klábosit
Solament	pouze
Sinó	nýbrž
Treballar	pracovat
Ajudar	pomáhat
Taller, m.	dílna
Vespre, m.	večer, <i>al vespre</i>
Ensenyar	vyučovat
Cangur, m.	klokan, osoba pečující o děti v nepřítomnosti rodičů
Cuidar	starat se, opatrovat
Preparar	připravovat
Sopar/sopar, m.	večeřet, večeře
Després (de)	potom
Nit, f.	noc
Portar	nést, přinést, vzít s sebou
Tornar	vrátit se
Estranger-a	cizinec, cizinka
De tant en tant	občas
Lluny (de)	daleko
Agafar	vzít, uchopit
Nen-a	dítě
Però	ale, avšak
I	a
De	z, od, (2.pád)
A	v, do, (3.pád)

Completa els espais buits amb la forma correcta del verb ESTUDIAR:

1. Com _____ David? 2. David _____ molt bé.
3. _____ (tu) català? 4. Nosaltres _____ la gramàtica catalana.
5. Vostè _____ anglès? 6. Vostès _____ italià també?
7. Què _____ (vosaltres)? Qui _____ el rus?

Completa els espais buits amb la forma correcta del verb PARLAR:

1. Quina llengua _____ (tu)?
2. Jo _____ anglès i txec.
3. La Joana _____ català molt bé. 4. Vosaltres _____ anglès molt malament. 5. Ells no _____ amb la Maria.
6. Nosaltres _____ molt i molt ràpid.
7. Avui _____ (ell) de la gramàtica catalana.

Cvičení: doplňte a la/ al/ a l'/ de la/ del/ de l'

1. Vaig _____ Olomoc. 6. Estudio _____ acadèmia _____ Janáček.
2. Vinc _____ Olomouc.
3. Faig _____ obrera.
4. Vaig _____ classe _____ anglès.
5. El llibre és _____ Ana.

5 Completa els diàlegs amb on o d'on.

1 _____ ets?
De Venècia.

2 _____ és la teva ciutat?
Al nord del país.

3 Saps _____ és i _____ viu, en Manel?
Sé que és català, però no sé _____ viu.

4 Sóc d'Alacant.
Perdona, _____?
D'Alacant.
I _____ és?
Al sud de València.

(quina cosa) QUÈ	<i>Què vols?</i>	(quina quantitat)	
(quina persona) QUI	<i>Qui és?</i>	QUANT	<i>Quant sucre vols?</i>
(quin temps) QUAN	<i>Quan tornes?</i>		<i>Quant val?</i>
(quin lloc) ON	<i>On ets?</i>	QUANTA	<i>Quanta sal vols?</i>
(de quina manera) COM	<i>Com són?</i>	QUANTS	<i>Quants litres vols?</i>
(per quina raó) PER QUÈ	<i>Per què plores?</i>	QUANTES	<i>Quantes ampolles vols?</i>

Exercicis:

Què menges?

- a) Menjo pa.
- b) Menjo al vespre.

Qui és aquella?

- a) És la meva mare.
- b) És cambrera.

Quan arribes?

- a) A la universitat.
- a) Demà.

Per què estudies?

- a) Estudio el català.
- b) Perquè m'agrada.

On dorm?

- a) Dorm malament.
- b) Dorm a l'habitació.

Què diu?

- a) Diu que sí
- b) Es diu Carles.

5 *Omple els espais buits amb **quant, quanta, quants** o **quantes**:*

- **Quant** val la camisa?
- _____ anys tens?
- _____ vas pagar de lloguer?
- _____ gent hi ha?
- _____ hores treballes al dia?
- _____ dies vas a gimnàstica?
- _____ temps fa que vius aquí?
- _____ filles tens?
- _____ professors hi ha al centre?
- _____ farina compro?

Pagar -platit; lloguer – pronájem; gent (f.)- lidé,; hora (f.) - hodina; temps (m.)- čas, počasí; farina (f.)-mouka; comprar – koupit; al dia – denně;

Interrogatius (II)

(quina cosa) **QUÈ** Què t'agrada?
(quina persona) **QUI** Qui t'agrada?

QUIN Quin llibre t'agrada?
QUINA Quina cadira t'agrada?
QUINS Quins llibres t'agraden?
QUINES Quines cadires t'agraden?

8

Completa les preguntes amb l'interrogatiu **quin**, **quina**, **quins** o **quines**:

- **Quin** dia és avui?
- hora és?
- número de telèfon tens?
- números falten?
- emissora de ràdio escoltes?
- restaurants estan tancats?
- pel·lícula fan a les vuit?
- farmàcies obren avui?
- horaris fan vostès?

9

Completa les preguntes amb l'interrogatiu adequat:

- **Qui** t'agrada més: Batman o Superman?
- t'agrada més: el tennis o el futbol?
- bicicletes t'agraden més?
- t'agrada més: cantar o ballar?
- mesos t'agraden més?
- moto t'agrada?
- exercici t'agrada menys?
- peixos t'agraden més?
- t'agrada més: Picasso o Dalí?

7

On treballen aquests professionals? Completa les frases amb **al**, **a la**, **a l'**, **als** o **a les** i un d'aquests llocs:

hospital, botiga, perruqueries, universitats, pastisseria, mercat,
empresa de construcció, despatx, restaurants

- El director i la secretària treballen **al despatx**.
- Els cuiners i els cambrers treballen _____.
- El metge i l'infermer treballen _____.
- Els perruquers i les perruqueres treballen _____.
- El carnisser i el peixater tenen parada _____.
- Els professors i els estudiants van cada dia _____.
- El dependent i la dependenta treballen _____.
- L'arquitecte i l'enginyer treballen _____.
- El pastisser i el seu ajudant treballen _____.

- Hola Joan! Com estàs?
 – Bé, i tu? Encara treballes **a la** pastisseria?
 – No, noia. Ara treballo **en una** empresa holandesa.
 – A Holanda?
 – No! Aquí mateix, **a** Tarragona. I el Pere i tu, treballeu **a** l'institut?
 – No. Jo ara treballo **en un** restaurant i el Pere és **a** l'atur.

8

Posa la preposició **a** o **en** a cada frase:

- Aquell home és secretari **a** l'Ajuntament.
- Visc _____ Mataró però treballo _____ Badalona.
- La Clàudia fa de dependenta _____ una farmàcia.
- Aquestes noies són metgesses i treballen _____ l'hospital.
- El Jordi és mecànic i treballa _____ un taller _____ Mallorca.
- La Mariona treballa _____ la cuina d'un gran restaurant.
- El Miquel estudia música i dansa _____ Barcelona.
- Vivim _____ la Costa Brava i treballem _____ un despatx de Roses.

Cvičení:

Upravte tvary přídavných jmen:

La ploma és (blau) -

Les cambres són (espaiós) i (clar) -

Les finestres són (petit) –

Els llapis són (groc) –

Són cançons (valencià) –

Les cadires són (còmode) –

Les noies són (alegre) –

Aquest color és molt (clar) –

Les flors són (bonic) –

Els mobles són (modern) –

És molt (tranquil) –

Els armaris són (gran) –

La teulada és (roig) –

Les parets són (groc) –

L'aigua és (fred) -

Compte! A X En:

Před *un/una; aquest; algun* stojí předložka EN.

Treballo en aquesta casa (*Pracuji v tomto domě*).

Estudio en alguna escola (*Studují v nějaké škole*).

PŘIVLASTŇOVACÍ ZÁJMENA:

Llegeix i completa els espais buits amb els possessius adequats:

Jo em dic Joan. El meu pare es diu Josep i
la meva mare es diu Rosa. germanes es
diuen Lola i Maria. fills es diuen Clara, Anna i Rafel.
dona és la Montserrat. El Lluís és
nebot.

Vostè és la Rosa? Així marit
es diu Josep i fill es diu Joan. I
filles són la Lola i la Maria.
gendre es diu Narcís i jove
Montserrat. I la Clara, l'Anna, el Rafel i el Lluís són
nèts, oi?

Nosaltres som la Clara i l'Anna. El nostre pare es diu
Joan, mare es diu Montserrat.
avis es diuen Josep i Rosa. ties
es diuen Lola i Maria, oncle es diu Narcís i
cosí és en Lluís.

Vosaltres sou la Lola i la Maria? Així
mare es diu Rosa, pare
es diu Josep, germà Joan i
cunyada és la Montserrat, nebots són el
Rafel, la Clara i l'Anna, oi?

Členy:

L'article indefinit

	masculí	femení
singular	UN professor	UNA professora
singular	UNS professors	UNES professores

4

Fixa't en el quadre i posa l'article corresponent davant de cada nom:

un treballador

venedora

empresàries

infermeres

porters

dependentes

pintora

bombers

enginyers

cambrer

perruquer

secretària

L'article definit

	masculí	femení
singular	EL professor L'estudiant	LA professora L'estudianta
plural	ELS professors ELS estudiants	LES professores LES estudiantes

Els articles **EL** i **LA** s'apostrofen davant d'un nom començat amb **vocal** o **H**.

5

Fixa't en el quadre i posa l'article corresponent davant de cada nom:

directores

doctors

aprenentes

conductora

forneres

peixater

cuiners

pescador

pastissera

escriptora

hotelers

ajudant

Ukazovací zájmena a příslovce:

l'article personal	AQUÍ	ALLÀ
El Rafel o En Rafel L'ignasi	• Aquest noi és el Rafel. • Aquests nois són en Pere i en Pau.	• Aquell noi és el Rafel. • Aquells nois són en Pere i en Pau.
La Maria L'Anna	• Aquesta noia és la Maria. • Aquestes noies són la Maria i l'Anna.	• Aquella noia és la Maria. • Aquelles noies són la Maria i l'Anna.

Encercla la forma adequada:

- Aquell / **Aquells** senyors viuen a Badalona.
- Aquest / Aquests noi és de Vilanova.
- Aquest / Aquesta dona és la Teresa.
- Ja no viuen aquí aquests / aquestes senyores?
- Qui és aquella noia d'allà / d'aquí?
- Aquell / Aquest home d'allà viu al carrer València.
- Són de Reus aquelles / aquells senyors?

TRADUEIX:

Tamta děvčata chtějí studovat na univerzitě.

Které dny můžeš pracovat?

Jak dlouho znáš svoji přítelkyni?

Nevím, na které ulici bydlí, ale vím, že je odsud.

Je to (jedna) velmi pěkná holka.

Nechceš jít do kina?

Studuji hodně, proto jsem unavený.

Tento týden je to měsíc, co studuji katalánštinu na Masarykově univerzitě v Brně.

A. Adjectius acabats en consonant

A.1 Si la forma de masculí singular acaba en consonant afegim les terminacions següents:

Singular		Plural	
Masculí acabat en consonant	Femení -a	Masculí -s	Femení -es
<i>prim</i>	<i>prima</i>	<i>prim</i> s	<i>prim</i> es
<i>obert</i>	<i>oberta</i>	<i>obert</i> s	<i>obert</i> es

A.2 Si la forma de masculí singular acaba en -s, -ç, -x, -ix, -xt, -sc, -st o -ig afegim les terminacions següents:

Singular		Plural	
Masculí acabat en...	Femení -a	Masculí -os	Femení -es
-s <i>nerviós</i>	<i>nerviosa</i>	<i>nervios</i> os	<i>nervios</i> es
-ç <i>dolç</i>	<i>dolça</i>	<i>dolç</i> os	<i>dolç</i> es
-x <i>fix</i>	<i>fixa</i>	<i>fix</i> os	<i>fix</i> es
-ix <i>baix</i>	<i>baixa</i>	<i>baix</i> os	<i>baix</i> es
-xt <i>mixt</i>	<i>mixta</i>	<i>mixt</i> os	<i>mixt</i> es
-sc <i>fresc</i>	<i>fresca</i>	<i>fresc</i> os	<i>fresc</i> es
-st <i>trist</i>	<i>trista</i>	<i>trist</i> os	<i>trist</i> es
-ig <i>lleig</i>	<i>lletja</i>	<i>lletj</i> os	<i>lletj</i> es

■ Els adjectius acabats en -sc, -st, -xt i -ig tenen dues formes de plural (amb -os i amb -s): *frescos, frescs; tristos, trists; lletjos, lleigs*.

B.2 Si la forma de masculí singular acaba en -e o en -o àtones afegim les terminacions següents:

Singular		Plural	
Masculí acabat en -e, -o	Femení -a	Masculí -s	Femení -es
<i>còmode</i>	<i>còmoda</i>	<i>còmod</i> es	<i>còmod</i> es
<i>guapo</i>	<i>guapa</i>	<i>guap</i> os	<i>guap</i> es

■ Adjectius invariables: *alegre, alegres...*

B.3 Si la forma de masculí singular acaba en diftong (-au, -eu, -iu, -ou) afegim les terminacions següents:

Singular		Plural	
Masculí acabat en -au, -eu, -iu, -ou	Femení -va	Masculí -s	Femení -ves
<i>blau</i>	<i>blava</i>	<i>blaus</i>	<i>blaves</i>
<i>jueu</i>	<i>jueva</i>	<i>jueus</i>	<i>jueves</i>
<i>esportiu</i>	<i>esportiva</i>	<i>esportius</i>	<i>esportives</i>
<i>nou</i>	<i>nova</i>	<i>nous</i>	<i>noves</i>

■ *ateu, atea, ateus, atees; europeu, europea, europeus, europees.*
 ■ Adjectius invariables: *breu, breus; suau, suaus.*

El gènere i el nombre dels adjectius

A.3 En la formació del femení i del plural es produeixen canvis ortogràfics:

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
<i>gr<u>a</u>s</i>	<i>gr<u>ass</u>a</i>	<i>gr<u>ass</u>os</i>	<i>gr<u>ass</u>es</i>
<i>bo<u>i</u>g</i>	<i>bo<u>j</u>a</i>	<i>bo<u>j</u>os</i>	<i>bo<u>j</u>es</i>
<i>lle<u>i</u>g</i>	<i>lle<u>t</u>ja</i>	<i>lle<u>t</u>jos</i>	<i>lle<u>t</u>ges</i>
<i>bon<u>i</u>c</i>	<i>bon<u>i</u>ca</i>	<i>bon<u>i</u>cs</i>	<i>bon<u>i</u>ques</i>
<i>gre<u>c</u></i>	<i>gre<u>g</u>a</i>	<i>gre<u>c</u>s</i>	<i>gre<u>g</u>ues</i>
<i>mut<u></u></i>	<i>mut<u>a</u></i>	<i>mut<u>s</u></i>	<i>mut<u>e</u>s</i>
<i>tranqu<u>i</u></i>	<i>tranqu<u>i</u>l<u>a</u></i>	<i>tranqu<u>i</u>ls</i>	<i>tranqu<u>i</u>l<u>e</u>s</i>

- *petit, petita; estret, estreta; barat, barata...*
- *bàsic, bàsica; suec, sueca; sec, seca...*

2.5.

B. Adjectius acabats en vocal

B.1 Si la forma de masculí singular acaba en vocal tònica afegim les terminacions següents:

Singular		Plural	
Masculí acabat en vocal tònica	Femení -na	Masculí -ns	Femení -nes
<i>pl<u>a</u></i>	<i>pl<u>a</u>na</i>	<i>pl<u>a</u>ns</i>	<i>pl<u>a</u>nes</i>
<i>cat<u>a</u>là</i>	<i>cat<u>a</u>lana</i>	<i>cat<u>a</u>lans</i>	<i>cat<u>a</u>lanes</i>
<i>com<u>u</u></i>	<i>com<u>u</u>na</i>	<i>com<u>u</u>ns</i>	<i>com<u>u</u>nes</i>

- *cru, crua, crus, crués; nu, nua, nus, nues.*

- Els adjectius de més d'una síl·laba que acaben en vocal accentuada perden l'accent en el femení i el plural: *cubà, cubana, cubans, cubanes.*

Obvykle stojí přídavné jméno za podstatným jménem.

Un noi maco.

Una noia maca.